

SKRIVNOSTNI SVET CVETLIČNIH VEZAV

SABINA NEMANIČ

KOLOFON

Naslov: SKRIVNOSTNI SVET CVETLIČNIH VEZAV

Izobraževalni program: CVETLIČAR

Modul: OBLIKOVANJE CVETLIČNIH VEZAV IN DEKORACIJ (OVD)

Sklop: NAČELA, ZAKONITOSTI IN STILI OBLIKOVANJA

Avtorica: SABINA NEMANIČ, univ. dipl. inž. kmet.

Strokovna recenzentka: ANDREJA BARTOLJ BELE, univ. dipl. inž. kmet.

Lektorica: TATJANA MAVSAR, prof. slovenščine

Založnik: GRM Novo mesto – center biotehnike in turizma

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

745.9(075.3)

NEMANIČ, Sabina, 1975-

Skrivnostni svet cvetličnih vezav [Elektronski vir] / Sabina Nemanič.
- El. knjiga. - Novo mesto : Grm - center biotehnike in turizma, 2010. -
(Izobraževalni program Cvetličar. Modul Oblikovanje cvetličnih vezav in
dekoracij (OVD). Sklop Načela, zakonitosti in stili oblikovanja)

ISBN 978-961-93475-2-2 (pdf)

266391040

Novo mesto, 2010

© Avtorske pravice ima Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Gradivo je sofinancirano iz sredstev projekta Biotehniška področja, šole za življenje in razvoj (2008-2012).

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, prednostna usmeritev: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Vsebina tega dokumenta v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino dokumenta nosi avtor.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	- 4 -
2	MAVRICA BARV.....	- 5 -
2.1	KAJ SPLOH JE BARVA?	- 5 -
2.2	BARVNI KROG.....	- 5 -
2.3	BARVNI KONTRASTI.....	- 6 -
2.4	BARVNA HARMONIJA	- 7 -
2.5	PSIHOLOŠKI UČINKI BARV	- 8 -
2.6	GOVORICA BARV V CVETLIČNIH VEZAVAH	- 9 -
3	PRVINE PRI OBLIKOVANJU CVETLIČNIH VEZAV	- 10 -
3.1	TOČKA.....	- 11 -
3.2	LINIJA	- 11 -
3.3	PLOSKEV	- 12 -
3.4	OBLIKA.....	- 12 -
3.5	POVRŠINSKA STRUKTURA CVETJA, ZELENJA IN DEKORATIVNEGA MATERIALA.....	- 13 -
4	NAČELA PRI OBLIKOVANJU CVETLIČNIH VEZAV	- 15 -
4.1	KOMPOZICIJA –	- 15 -
4.2	RAZMERJE IN ZLATI REZ	- 15 -
4.3	RAVNOVESJE, SIMETRIJA IN ASIMETRIJA	- 17 -
4.4	NAČRTOVANJE CVETLIČNE VEZAVE.....	- 17 -
5	KLASIČNI STILI OBLIKOVANJA	- 20 -
5.1	KROG:.....	- 20 -
5.2	ČRKA "S" (HOGART):	- 20 -
5.3	POLMESEC	- 21 -
5.4	TRIKOTNIK.....	- 21 -
5.5	OVALNA	- 21 -
5.6	SOLZICA.....	- 22 -
6	MODERNI STILI OBLIKOVANJA.....	- 22 -
6.1	VEGETATIVNO OBLIKOVANJE	- 22 -
6.2	DEKORATIVNO OBLIKOVANJE	- 23 -
6.3	FORMALNO LINEARNO OBLIKOVANJE.....	- 24 -
6.4	PARALELNO OBLIKOVANJE	- 24 -
7	VESOLJE CVETLIČNIH VEZAV.....	- 26 -
7.1	ŠOPKI.....	- 26 -
7.2	ARANŽMA.....	- 27 -

7.3	GIRLANDA.....	- 29 -
7.4	VENEC.....	- 30 -
7.5	NASADEK.....	- 31 -
7.6	IKEBANA.....	- 32 -
8	LITERATURA:	- 34 -

KAZALO SLIK

Slika 1:	Barvni krog (vir lasten)	- 6 -	
Slika 2:	Barvna harmonija 2 (vir: http://www.floraldesigninstitute.com/)	- 6 -	
Slika 3:	Barvna harmonija 1 (vir: http://www.floraldesigninstitute.com/)	- 6 -	
Slika 4:	Vrste barvnih harmonij (vir: lasten)	- 7 -	
Slika 5:	Različno dojetanje enake količine irisov (vir 1)	- 8 -	
Slika 6:	Lepo izraženo težišče (vir: lasten)	- 11 -	
Slika 7:	Primer slabega razmerja (vir: lasten)	- 16 -	
Slika 8:	Pravilno ravnovesje	Slika 9: Izdelek ni v ravnotežju (vir: lasten)	- 17 -
Slika 11:	Aranžma izdelan v črki "S" (vir: lasten)	- 20 -	
Slika 10:	Okrogel aranžma (vir: lasten)	- 20 -	
Slika 12:	Aranžma v obliki polmeseca (vir: lasten)	- 21 -	
Slika 13:	Aranžma trikotne oblike (vir: lasten)	- 21 -	
Slika 14:	Ovalen aranžma (vir: lasten)	- 21 -	
Slika 15:	Aranžma izdelan v obliki solzice (vir: lasten)	- 22 -	
Slika 16:	Vegetativen aranžma brez izraženega težišča (vir: lasten)	- 23 -	
Slika 17:	Dekorativni aranžma (vir: www.cvetlicarna-kavalir.com/index.php?id=60)	- 23 -	
Slika 18:	Formalno linearen aranžma (vir: lasten)	- 24 -	
Slika 19:	Paralelen aranžma (vir: lasten)	- 24 -	
Slika 20:	(vir: lasten).	Slika 21:(vir: lasten).	- 25 -
Slika 22:	Talni aranžma (vir: lasten)	- 28 -	
Slika 23:	Namizni aranžma (vir: lasten)	- 29 -	
Slika 24:	Girlanda iz cvetja in zelenja uporabljena kot dekoracija avtomobila (vir:	- 29 -	
Slika 25:	Rimsko oblikovan žalni venec (vir: lasten)	- 30 -	
Slika 26:	Primer zunanjega nasadka (vir: lasten)	- 31 -	
Slika 27:	Primer notranjega nasadka (vir: lasten)	- 31 -	
Slika 28:	Rikva (vir: www.ikenobo.jp/english/library/gallery_rikka.html)	- 32 -	
Slika 29:	Moribana (vir: members.chello.at/.../festival_du_jardin.htm)	- 32 -	

RAZLAGA SIMBOLOV

ključne besede

vaje za ponavljanje in utrjevanje znanja

1 UVOD

Cvetje...S svojim nežnim vonjem nas popelje v svet fantazij. Odtavamo v svet, kjer sanje niso prepovedane in sreča ni tabu. Tam, v tisti kraj, kjer ptički žvrgolijo in čisti potok žubori. Cvetje...S svojo barvo nas napolni z energijo ali pa umiri, ko brezglavo tekamo za materialnimi vrednotami.

Tako radi uživamo ob cvetju, da se nemalokrat sprehodimo po gozdnih poteh in travniških stezah, kjer se ustavimo za trenutek in občudujemo na novo zacvetelo rožico. Posebej spomladi stežka dočakamo prve znanilce tega obdobja. Vsak dan pokukamo na domačo gredico in preverimo, ali je zvonček že pokukal iz zemlje.

Zelo radi obiskujemo cvetlične sejme, kjer se seznanimo z novostmi in trendi. Radi se udeležimo cvetličarskih in aranžerskih delavnic, kjer se naučimo novih trkov pri oblikovanju s cvetjem.

Pa vendar, ker je današnji tempo mnogokrat prehiter, se nam zgodi, da nam zmanjka časa za obiske vseh zelenih stvari in dogodkov. In ravno zato se cvetja razveselimo vedno, ko ga dobimo ob našem prazniku, narejenem izpitu, poroki ali rojstvu otroka in tudi takrat, ko si šopek podarimo kar tako za lepši dan.

Zato dijaki. Čestitam Vam, ker ste si izbrali tako lep poklic.

V delovnem učbeniku pred seboj boste veliko izvedeli o simboliki in govorici cvetja. Razumeli boste zakonitosti barvnih kombinacij. Razlikovali boste oblike likovnih elementov, kompozicijska razmerja v cvetlični vezavi in prostorski dekoraciji. Naučili se boste stile, načine oblikovanja in spoznali različne cvetlične vezave. S pomočjo priloženih nalog boste znanje tudi utrjevali in preverjali. Vendar vedite, da je poleg teoretičnega znanja za dobrega cvetličarja pomembna tudi praksa.

Zato dijaki. Bodite pogumni. Bodite drugačni. Ne držite se preveč togo pravil. Saj veste, da so pravila tudi zato, da jih kršimo. Upoštevajte želje strank. Bodite kreativni in ponosni na svoje izdelke.

2 MAVRICA BARV

barva kontrast harmonija mavrica
barvni krog simbolika barv učinki barv osnovne barve
sekundarne barve hladne barve tople barve

Z barvami se neprestano srečujemo. Po barvi namreč vemo, kdaj je jabolko zrelo, kdaj smemo čez prehod za pešce in kdaj smo umazani. Barva nam da tudi prvi vtis o nekem cvetličnem aranžmaju, z njo lahko povemo kaj čutimo. Vendar, ko želimo izdelati neko dekoracijo, se vedno znova znajdemo v zagati, saj težko določimo skladnost ali nasprotnost barv, še težje pa določimo učinek barv, saj je le-ta subjektivno pogojen.

2.1 KAJ SPLOH JE BARVA?

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika boste našli naslednjo razlago:

barva -e , lastnost predmeta, katero očesu posreduje svetloba, ki jo telo seva, odbija ali prepušča

Ker vemo, da v temi ni barv, lahko trdimo, da je barva svetloba. Če se beli svetlobni žarek prelomi na vodni kapljici, se barvni trak v rdeči, oranžni, rumeni, zeleni, modri in vijolični barvi pojavi tam, kjer ga prej ni bilo. To je dokazal Isaac Newton, ko je z uporabo trikotne prizme razcepil snop bele sončne svetlobe v spekter barv.

V vsakem osvetljenem prostoru nas obdajajo predmeti in materiali različnih barv, ki jih brez svetlobe ne bi videli. Iz istega vzroka je učinek obarvanosti prostora odvisen od različnih svetlobnih virov. Pri načrtovanju barvne kombinacije cvetlične dekoracije moramo zato vedno upoštevati tudi naravno in umetno svetlobo v prostoru.

Iz fizikalnega stališča gledano je svetloba elektromagnetno sevanje različnih valovnih dolžin. Najkrajšo valovno dolžino (okrog 380 nm) ima vijolična in najdaljšo rdeča barva (okrog 750 nm). Svetlobni valovi niso obarvani, ampak jih vidimo obarvane zaradi naše prirojene zmožnosti skupnega delovanja oči in možganov.

Ko se sončni žarek dotakne nekega predmeta in se v celoti odbije, vidimo ta predmet bel, če se žarek popolnoma absorbira, torej vpije v predmet, vidimo predmet črn. V primeru, da se del žarka absorbira in del odbije, vidimo predmet siv. Zato velja, da bela, siva in črna niso prave barve.

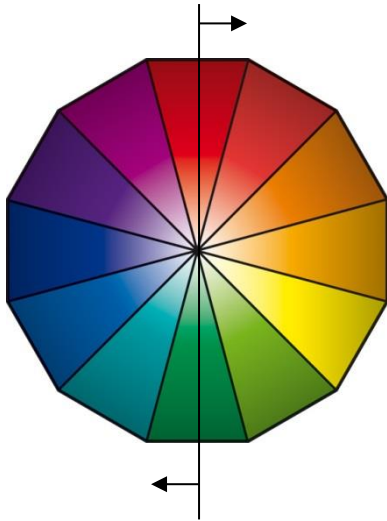
2.2 BARVNI KROG

Barvni krog dobimo, če vidni spekter svetlobe zvijemo v krog. Imamo osnovne ali primarne barve in sekundarne oziroma barve drugega reda.

Osnovne barve so tiste barve, ki jih ne dobimo z mešanjem in so čiste. Sekundarne pa so tiste, ki jih dobimo z mešanjem dveh osnovnih barv v razmerju 1:1.

Osnovne barve so: rdeča, modra in rumena.

Sekundarne barve so: vijolična, oranžna in zelena.

Barve imajo vedno točno določen položaj v barvnem krogu. Rdeča je na vrhu, rumena desno spodaj in modra levo spodaj. Vmes so sekundarne barve in barve tretjega reda (npr. oranžnorumena,...).

Barvni krog lahko razdelimo na dve polovici in s tem dobimo hladno polovico (leva stran) in toplo polovico (desna stran).

Slika 1: Barvni krog (vir lasten)

2.3 BARVNI KONTRASTI

Barvni kontrast je takrat, ko zaznamo na nekem predmetu razliko v barvnih tonih. Ti kontrasti so lahko veliki ali majhni. Kontrast je sorazmeren oddaljenosti dveh barv v barvnem krogu.

Čeprav poznamo tri nivoje kontrastov, sta za nas cvetličarje pomembna le dva. In sicer drugi nivo, še najbolj pa prvi nivo.

Kontrasti prvega nivoja so:

- ❖ Komplementarni kontrast (ustvarjajo ga barve, ki si v barvnem krogu ležijo nasproti),
- ❖ svetlo-temni kontrast,
- ❖ hladno-topli kontrast,
- ❖ čisto-motni kontrast,
- ❖ kontrast veliko malo.

Kontrasti drugega nivoja so:

- ❖ Aktivno-pasivni kontrast (osnovne barve so čiste, ostale pasivne),
- ❖ kontrast lahko-težko,
- ❖ kontrast blizu-daleč.

KONTRAST
ALI
HARMONIJA

Slika 3: Barvna harmonija 1 (vir: <http://www.floraldesigninstitute.com/>)

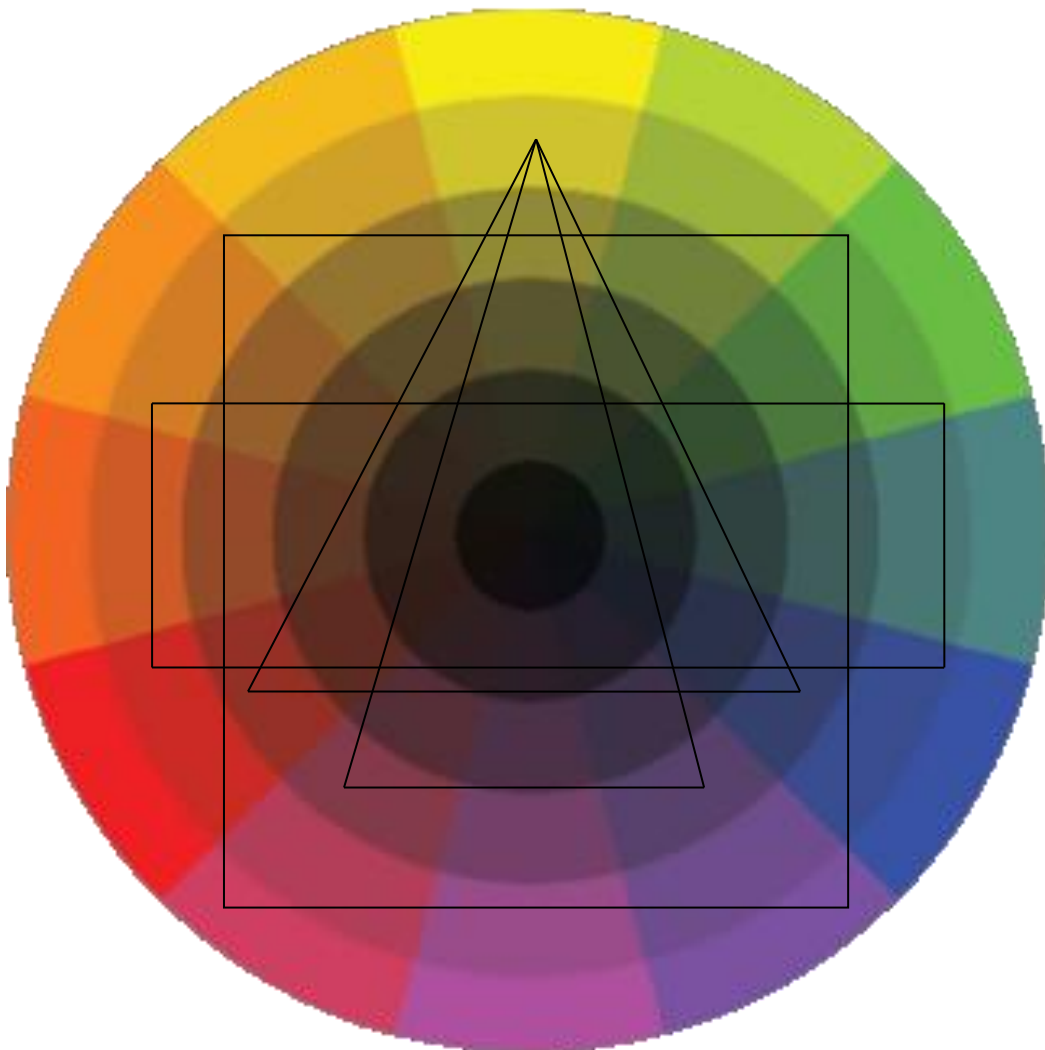
Slika 2: Barvna harmonija 2 (vir: <http://www.floraldesigninstitute.com/>)

2.4 BARVNA HARMONIJA

Barvno harmonijo v nekem izdelku najbolj pogosto dosežemo tako, da uporabimo barve, ki ležijo v barvnem krogu ena poleg druge. Vendar je odločitev, ali je nek izdelek harmoničen oziroma ali je v kontrastu, subjektivna. Barvna harmonija deluje na človeka mirno in spokojno, saj jo srečamo v naravi in izdelki so prijetnejši.

Poznamo naslednje harmonije:

- ❖ **Enakozvočje**, ki ga dobimo tako, da uporabimo eno barvo in njene svetlejšje in temnejše odtenke (neko barvo potemnimo tako, da ji primešamo črno, posvetlimo pa tako, da ji primešamo belo).
- ❖ **Harmonijo sosednjih barv**, ki jo dobimo z uporabo dveh barv, ki ležita ena poleg druge v 12 -delnem barvnem krogu.
- ❖ **Dvozvočje** tvorita barvi, ki v barvnem krogu ležita nasproti. To še enkrat potrjuje pravilo, da je zaznava kontrasta ali harmonije subjektivna.
- ❖ **Trizvočje** tvorijo tri barve, ki jih v barvnem krogu lahko povežemo z enakostraničnem ali enakokrakim trikotnikom.
- ❖ **Štirizvočje** tvorijo štiri barve, ki jih v barvnem krogu lahko povežemo s kvadratom ali pravokotnikom.

Slika 4: Vrste barvnih harmonij (vir: lasten)

2.5 PSIHOLOŠKI UČINKI BARV

Barv ne gledamo samo z očmi, ampak jih tudi čustveno dojemamo. S čutili vsako barvo dojemamo in doživljamo drugače. Čeprav se to dojemanje barv razlikuje od posameznika do posameznika, so vendarle znani čustveni odzivi na posamezne barve.

·**bela** – je barva popolnosti. Na ljudi deluje skrivnostno, mistično, včasih zastrašujoče.

·**črna** – je barva strahu. Na ljudi deluje negativno, daje občutek utesnjenosti.

·**modra** – je barva resnice. V ljudeh povzroča melanholijo, hlad in žalost. Nas pa tudi sprošča in pomirja.

·**rumena** – je barva veselja in razsvetljenstva. Na ljudi deluje lahkotno, srečno in mladostno. V ljudeh povzroča zvišanje adrenalina in zato so bolj živahni, polni moči in energije.

·**oranžna** – nas v ne prevelikih količinah pomirja, daje občutek zadovoljstva in ugodja.

·**rdeča** – je barva nemira in moči. Ljudem "požene" kri po žilah, jim zveča voljo do dela in krepi strasti.

·**zelena** – je barva upanja in novih začetkov. Na ljudi deluje pomirjajoče in jih napolni z zadovoljstvom.

·**siva** – je barva, ki v človeku vzbudi občutek nemoči, nejasnosti in negotovosti. Na ljudi vpliva slabo, depresivno in jih poleni.

·**vijoličasta** - je barva žalosti, ki pa nas popelje k sanjarjenju in fantazijam.

·**rjava** – vzbuja občutek varnosti, zadovoljstva, prijetnosti in domačnosti. Je najbližja naravi, ljudem ne dovoli sanjarjenja, ampak jih postavi na realna tla (beri: rjavo zemljo).

Slika 5: Različno dojemanje enake količine irisov (vir 1)

2.6 GOVORICA BARV V CVETLIČNIH VEZAVAH

BARVA	SIMBOLIKA
bela	popolnost, dobrot, nedolžnost, praznina, občutek krivde
črna	smrt, skrajno predajanje, zapustitev
modra	hrepenenje
rumena	jeza, laž, prezir
oranžna	veselje, zrelost, rast
rdeča	ljubezen, maščevanje, toplina
zelena	nezrelost, mladost, nov začetek
siva	dolgočasnost, staromodnost, minljivost, neumnost, lenobnost
vijoličasta	nezvestoba, dvom, inteligenca, nenaravnost
rjava	odmiranje, zdolgočasnost, povprečnost

1. Napišite, kako delujejo cvetlične vezave toplih barv na človeka.
2. Katera je vaša najljubša barva? Napišite pet njenih lastnosti.

Moja najljubša barva je _____.

Njene lastnosti so:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

3.1 TOČKA

Pri združevanju cvetja v celoto moramo biti pozorni na ponazoritev središčne točke. Naloga te točke je, da pritegne pogled in ga tudi zadrži. V izdelku je statični element in se ne giblje. Za izpolnitev tega pogoja mora cvetje v kompoziciji izhajati tako, kot da se peclji stikajo v eni točki (navidezno). Če je posoda nizka, naj bo navidezna središčna točka pod posodo. Središče (težišče) poudarimo z okroglimi oblikami cvetov in zelenja. Lahko pa tudi s pentljami, svečami ali ostalim dopolnilnim materialom. Ravno tako poudarimo središče z zgoščenostjo cvetov, z močnimi barvami... Zelo nazoren princip točke najdemo v naravi pri regratovi lučki.

Slika 6: Lepo izraženo težišče (vir: lasten)

3.2 LINIJA

Več točk v zaporedju sestavlja linijo.

Linija opisuje smer, v kateri poteka ureditev. Lahko je ravna ali zvita. Poznamo:

- AKTIVNE LINIJE in
- PASIVNE LINIJE.

AKTIVNE LINIJE

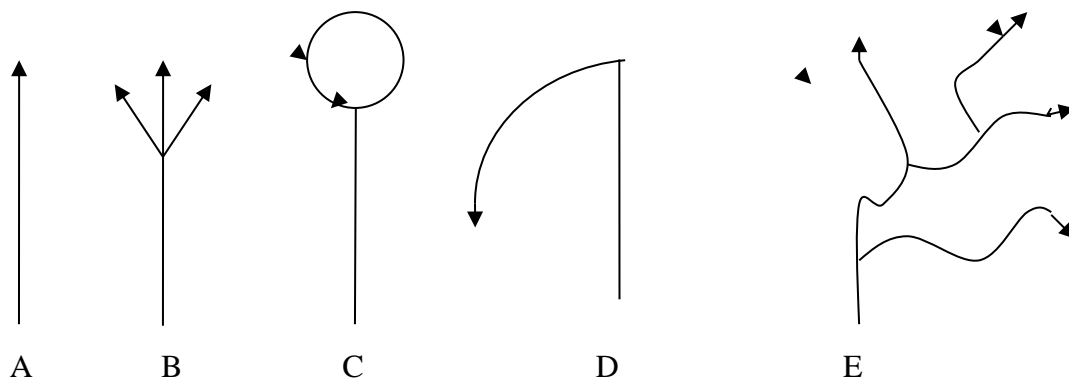
- NAVPIČNE IN DIAGONALNE linije težijo naravnost proti svetlobi. Delujejo močno, samozavestno in svečano. Zahtevajo veliko prostora nad seboj. Primer rastlin, s katerimi lahko ponazorimo linije, so gladiola, liatris, naprstec, rogoz.
- NAVPIČNO RAZPROSTRTE LINIJE se gibljejo navpično do določene točke, potem pa se razpršijo na vse strani. Zahtevajo navpične postavitve in veliko prostora. Imajo veliko izpovedno moč. Primeri rastlin, s katerimi lahko ponazorimo to linijo, so lilija, flamingovec, strelicija, iris in vitezova zvezda.

- ZAKRIVLJENE LINIJE delujejo rahlo, sproščeno. Uporabljajo se za povezavo zgornjega in spodnjega dela cvetlične ureditve. V svoji smeri gibanja zahtevajo veliko prostora. Primeri rastlin za ponazoritev te linije so medvejka, orhideja, frezija, srčki.

PASIVNE LINIJE

- PADAJOČE LINIJE delujejo mehko, prijetno in odtekajoče. Nad seboj potrebujejo optično oporo, pod sabo pa prostor. Primerni rastlini za to linijo sta bršljan in glicinija. Pasivni pa so tudi cvetovi in rastline, katerih obris kaže zaokroženo obliko.

Linije v skicah ponazorimo s puščicami.

- A- LIATRIS
- B- LILJA
- C- GERBERA
- D- SRČKI
- E- ZVITA VRBA

3.3 PLOSKEV

Ploskev dobimo, ko imamo na voljo le dve dimenziji (npr. dolžina in širina oz. višina). Večina cvetličnih izdelkov je narejena tridimenzionalno, saj poleg dolžine in višine izdelek vsebuje še globino. Vse te dimenzije se spreminjajo glede na smer našega pogleda.

Primeri dvodimenzionalnega oblikovanja:

- posuto cvetje po neki površini,
- rimski venec,
- ponavljanje elementov (posameznih ali skupin) v vrsti.

3.4 OBLIKA

Oblika je omejitev površine z drugo površino. Lahko je:

- enodimenzionalna (linearna), kot so vrvice, trave, vejice, žica,
- dvodimenzionalna (ploskovna), kot so široki trakovi, večina listov, nekateri cvetovi,
- tridimenzionalna (prostorska), kot so večina posod, plodov, cvetov.

Pri prostorskih in ploskovnih oblikah se srečamo s tremi osnovnimi geometrijskimi oblikami.

- **PRAVOKOTNIK IN KVADRAT:** sveče, posoda, goba, liatris, hijacinta, tulipan.
- **TRIKOTNIK:**
 - Navpični: gladiola, ostrožnik, celozija, hrušica, cvet kostanja, šmarnica.
 - Stransko usmerjen: strelcija, flamingovec, kala.
 - Padajoči: grozd, ribez, glicinija, nagnoj.
- **KROG:** hortenzije, krizanteme, cinija, astra, list ciklame, pelargonije, bergenije, poprovke, plodovi jerebike, maka, lotosa.

3.5 POVRŠINSKA STRUKTURA CVETJA, ZELENJA IN DEKORATIVNEGA MATERIALA

Površinska struktura cvetja nam pove kakšen videz daje cvetje. Odvisna je od oblike cveta in barve.

VRSTA STRUKTURE	OPIS	RASTLINE	MATERIAL	UČINKOVANJE
KOVINSKA	ostra, gladka, bleščeča	flamingovec, gumovec, begonia	krom, aluminij	elegantno, mrzlo, neosebno
PORCELANASTA	gladko, voščeno, bleščeče	nerina, nevestica, lilija longiflorum	porcelan, školjke	krhko
STEKLENA	svilnato, gladko	frezija, ciklama, perunika	steklo	krhko, igrivo, lahko
SVILNATA	prosojno, zračno, rahlo	mak, okrasni grah, grašica, hibiskus, anemona	umetna svila	mehkobno, nežno
ŽAMETNA	mehko, dlakasto, globoko	listi gloksinije, stachys, mačeha	žametno blago, pentlje, trakovi	zasičeno, polno, obilno
VOLNENA	mehko	bombaž, pampaška trava, mimoza	volna	elegantno, rustikalno, starinsko, domače, toplo
RUSTIKALNA	hrapavo, zaprašeno, robustno, robato	suho cvetje, tagetes, cmbidijum, cissus, begonia rex, sončnica	les, papir, brokatno blago, juta	kmečko, okorno, rahlo, surovo, preprosto

1. V šolski aranžerski učilnici poiščite okrasne lonce, ki se ujemajo z določeno strukturo sobnih rastlin.

2. Preglejte revijo Florist in v njej poiščite cvetlične vezave, v katerih so izražene obravnavane linije. Napišite tudi imena cvetja, s katerim je linija določena in ga skicirajte.

LINIJA	CVETJE	SKICA

4 NAČELA PRI OBLIKOVANJU CVETLIČNIH VEZAV

kompozicija razmerje zlati rez ravnotežje
asimetrično ravnotežje simetrično ravnotežje ravnovesje
vizualno ravnotežje fizično ravnovesje tema

4.1 KOMPOZICIJA –

dobimo jo, ko sestavimo posamezne dele (največkrat cvetje in zelenje) v neko večjo, skladno celoto. Ta celota je najbolj prijetna za oko, če so elementi med seboj tako skladni, da v primeru, če enega spremenimo, porušimo celoto.

Pri razporeditvi cvetja v neko kompozicijo moramo vedno upoštevati splošna pravila oblikovanja

- svetlo nad temnim,
- nežno nad grobim,
- gladko nad grobim,
- v enem izdelku menjamo fine in grobe materiale,
- malo nad velikim.

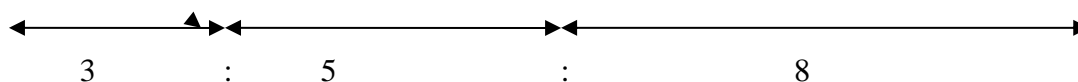
Hkrati pa moramo tudi zadostiti pravilom zlatega reza, simetrije...

4.2 RAZMERJE IN ZLATI REZ

Vedno se nam pri oblikovanju cvetlične vezave postavljajo vprašanja o količini in velikosti posameznih cvetov v kompoziciji. Ravno tako je pomembno razmerje med zelenjem in cvetjem, med cvetjem in posodo kot seveda med cvetlično vezavo in prostorom, v katerega je dekoracija nameščena. Najbolj splošno razmerje, ki se uporablja v cvetličarstvu, se glasi, da **cvetje naj ne bo višje od dveh tretjin vaze**, oziroma, da neko kompozicijo razdelimo na tretjine. Eno tretjino naj zajema posoda, ostali dve pa cvetje. Ker je to pravilo splošno, se velikokrat vračamo h pravilu zlatega reza, ki velja za najbolj skladno razmerje dveh količin in se ga vedno držimo, razen redkih izjem.

Zlati rez deli neko daljico v dva dela tako, da sta različna, a v določenem razmerju. Krajši del proti daljšemu je v istem razmerju kot daljši proti celoti ali zapisano drugače: $a : b = b : c$.

Da bomo vedeli, da je razmerje res v skladu zlatega reza, mora biti količnik vedno enak 1,6 (npr.: $13 : 8 = 1,6$).

Razmerje posoda : cvetje

Posoda za cvetje ima zelo velik vpliv, saj s svojo obliko in barvo določa velikost in obliko celotne vezave. Majhna steklena vaza oziroma posoda za cvetje narekuje, da smemo v njo postaviti le drobno, nežno cvetje. V veliko kovinsko posodo pa postavimo lahko tudi zelo masivno cvetje.

Razmerje cvetje : cvetje

Ravno tako kot mora biti cvetje v razmerju s posodo, mora biti tudi cvetje v medsebojnem razmerju. Zelo hitro se nam lahko zgodi, da veliki cvetovi preveč zakrijejo drobno cvetje. Zato je potrebno veliko pozornosti pri urejanju cvetlične vezave, v kateri bomo uporabili cvetje v dveh zelo različnih velikostih.

Razmerje cvetje : zelenje

Zelenje, ki ga bomo uporabili, mora biti po velikosti in količini v razmerju s cvetjem. Prav tako mora biti različno zelenje znotraj vezave v ustreznem razmerju.

Razmerje cvetlična vezava : prostor

Cvetlična vezava mora biti v fizičnem in vizualnem ravnotežju z elementom, na katerega jo postavimo. Ta sklop pa s celotnim prostorom. Večji šopek je primeren za v večji prostor, saj bo velik šopek v majhnem prostoru ta prostor vizualno zmanjša. Velikost cvetlične vezave je seveda tudi odvisna od dogodka, oziroma od namena, za katerega jo izdelamo. Popolnoma drugače deluje šopek vrtnic v sobi matere, ki je povila dojenčka in ta isti šopek v avli hotela.

Slika 7: Primer slabega razmerja (vir: lasten)

Zlati rez zelo pogosto srečamo v naravi (npr. polžja hišica, razporeditev semen v storžu,...)

Izjeme:

- V široki vazi je lahko višje cvetje kot v ozki, enako visoki vazi.
- Aranžma mora biti nižji, če so v njem uporabljeni veliki okrogli cvetovi.
- V kovinski ali glineni vazi je lahko cvetje višje in širše kot v stekleni.
- Dekorativne oblike cvetličnih vezav morajo biti nižje od linearnih.

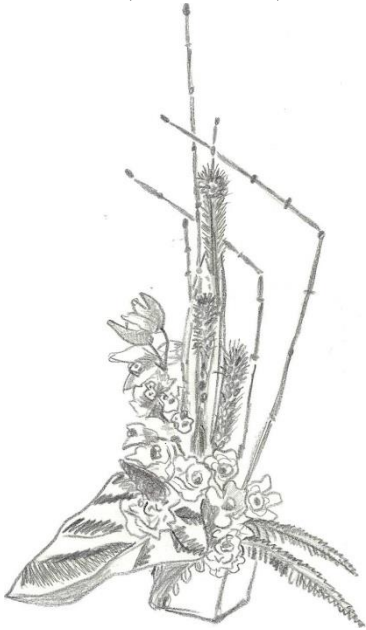
4.3 RAVNOVESJE, SIMETRIJA IN ASIMETRIJA

Razporeditev cvetja in zelenja v aranžmaju je lahko simetrična ali asimetrična glede na središčno točko. Izdelek je simetričen, kadar sta si leva in desna polovica podobni. Simetričnost izdelka ni potrebno izražati tako, da je cvetje na obeh straneh popolnoma enako ampak se lahko uporabijo elementi podobne oblike. Večina tradicionalnih aranžmajev je simetričnih. Ti aranžmaji delujejo togo, neaktivno, statično, stabilno. Njihova uporaba je zelo pogosta pri dekoraciji mize in tam se lahko pojavlja kot posamezen element dekoracije, lahko pa z njimi okrasimo prostor, v katerem sta si leva in desna polovica enaki, in sicer tako, da damo na obe polovici enako število enakih aranžmajev.

Če razpolovimo asimetričen aranžma, sta leva in desna stran enako vizualno težki. Na vsaki strani je uporabljeno cvetje, ki si med seboj ni podobno. Izdelki delujejo aktivno, razgibano. Asimetrična razporeditev elementov je značilna pri izdelavi ikebane.

Ne glede na to ali je aranžma simetričen ali ne, mora biti v ravnotežju. To ravnotežje mora biti fizično ali mehansko in vizualno ali optično. V fizičnem zato, da se ne prevrne, ko ga postavimo na površino, v vizualnem pa zato, da je prijetno za oko. Aranžma, ki ni v optičnem ravnovesju, v nas vzbuja napetost in nemir.

Pri tem si velja zapomniti, da velik cvet uravnovesimo z več manjšimi, temen cvet z dvema svetlima (enake vrste). Cvetovi podobne velikosti in oblike se med seboj uravnovesijo.

Slika 8: Pravilno ravnovesje
(vir: lasten)

Slika 9: Izdelek ni v ravnotežju (vir: lasten)

4.4 NAČRTOVANJE CVETLIČNE VEZAVE

Pred samo izdelavo cvetlične vezave je potrebno vedeti, za kakšen namen in kje bo stal ta izdelek. Te podatke dobimo od naročnika.

Prva pri načrtovanju je IDEJA (zamisel). Zelo težko pridemo do ideje, če ne poznamo materialov, ki jih imamo na voljo v veleprodaji in v naravi. Pri iskanju novih idej vedno izkoristimo priložnosti, ko obiščemo kakšen sejem, razstavo, izobraževanje, sprehod v naravi.

Naslednja pomembna stvar pri načrtovanju je MOTIV, ki ga bomo upodabljali ali uporabljali. Ta nam pove, katera prvina (cvetje, posoda, detajl,...) bo rdeča nit skozi našo cvetlično vezavo ali celotno dekoracijo.

Nato se lotimo SKICE, ki je začasna risba ali osnutek. Biti mora pregledna. Navadno ni narisana v merilu. Rišemo jo prostoročno brez uporabe ravnil in trikotnikov.

Skico izdelka si izdelamo v tlorisu, narisu in stranskemu risu, če je potrebno.

Tloris, naris in stranski ris so projekcije predmeta na projekcijskih ravninah.

Pri TLORISU vidimo predmete, kakor bi gledali nanje z viška, navpično na tla. V NARISU vidimo obrise vseh elementov, kot bi nanje gledali iz velike razdalje. Naris nam kaže višinske razlike. STRANSKI RIS pa je predstavitev predmeta iz leve strani.

Ko imamo izdelano skico, se lotimo izdelave aranžmaja. Najprej si pripravimo posodo, gobo, zelenje in cvetje. Pomembno je, da izberemo pravo gobo (zeleno za sveže cvetje in siva za suho), pravo posodo, čeprav ta naj ne bi bila osrednji predmet aranžmaja, pa vendar se moramo tudi z njo prilagoditi zahtevi naročnika. Cvetje pa naj bo takšno, da bomo z njim lahko izdelali obliko aranžmaja in hkrati zadostili naročilu.

1. Kdaj lahko kršimo načelo zlatega reza?
2. Obiščite cvetlični sejem. Tam si izberite en razstavni prostor in ugotovite v kakšnem razmerju so cvetlične vezave glede na razstavni prostor. Prostor tudi skicirajte v tlorisu in narisu.
3. S čim lahko hitro uničimo harmonijo cvetlične vezave?
4. Kako visoka naj bo vaza, če je celotna kompozicija visoka 15 cm? Rezultat napišite za splošno razmerje in v razmerju zlatega reza.

Račun: a) _____

b) _____

Odgovor: _____

5. Napiši tri vrste cvetja z majhnimi cvetovi.

a) _____

b) _____

c) _____

6. Napiši tri vrste cvetja z velikimi cvetovi.

a) _____

b) _____

c) _____

5 KLASIČNI STILI OBLIKOVANJA

oblike obrisi likov krog črka S polmesec
trikotnik oval solzica bidermajer stili oblikovana

Klasičen stil oblikovanja se je razvil najprej. Uporabljali so ga že Grki in Rimljani. Za izdelke tega stila je značilno, da je cvetje razporejeno tako, da daje videz nekega lika, v katerem sta leva in desna polovica med seboj identični. Posamezno cvetje v teh izdelkih ne izstopa, pa tudi linije so zabrisane.

Oblike, ki jih rišejo aranžmaji v klasičnem stilu oblikovanja, so:

5.1 KROG:

- BIDERMAJER je polkrožna kupolasta oblika aranžmaja.
- MILFLER je polkrožna usločena oblika aranžmaja.

Pri izdelavi teh oblik uporabljamo cvetje, ki je okrogle ali oglete oblike. Vedno začnemo delati s sredinskim cvetom. Cvetje naj bo strnjeno. Ta oblika se pogosto uporablja za namizne aranžmaje.

Slika 10: Okrogel aranžma
(vir: lasten)

5.2 ČRKA "S" (HOGART):

Izdelava aranžmaja v tej obliki je precej zahtevna. Posoda za to obliko mora biti visoka z ozkim grlom. Zgornji in spodnji del aranžmaja sta uravnotežena. Goba, ki jo damo v vazo mora biti približno tri centimetre višje od roba vaze, da lahko vanjo fiksiramo cvetje za spodnji del aranžmaja. Zgornji del črke S mora biti nad posodo, spodnji pa pod posodo. Materiali s katerimi izražamo linijo morajo imeti zakrivljene linije, saj z materiali, ki imajo ravne linije težko oblikujemo črko "S".

Slika 11: Aranžma izdelan v črki "S" (vir: lasten)

5.3 POLMESEC

Ta oblika zahteva nekoliko več znanja, saj je zelo pomembno, da sta obe stani simetrični in v vizualnem ravnotežju. To obliko uporabljamo pri šopkih in stenskih aranžmajih za božič in veliko noč.

Slika 12: Aranžma v obliki polmeseca (vir: lasten)

5.4 TRIKOTNIK

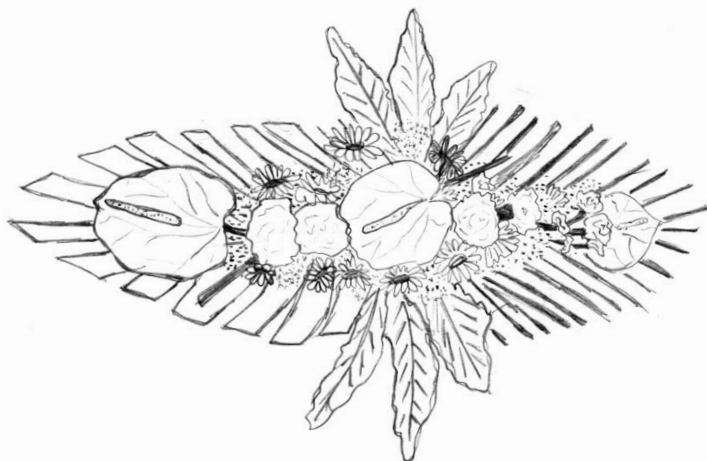

Je najpogostejša oblika aranžmaja. Lahko je enostranska ali pa vidna iz vseh smeri. Zelo primerna je za slavnostne aranžmaje kot je na primer poroka.

Slika 13: Aranžma trikotne oblike (vir: lasten)

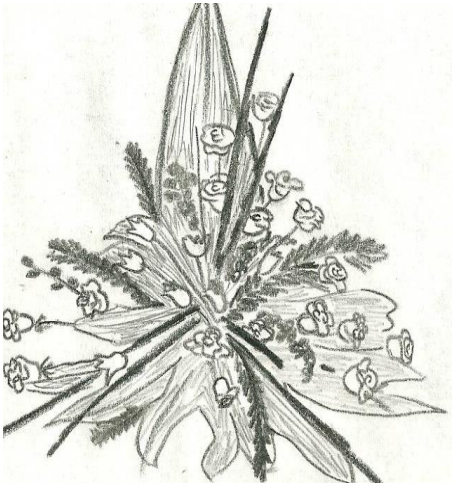
5.5 OVALNA

Ta oblika se pogosto uporablja za izdelavo žalnih vencev in nagrobnih aranžmajev. Cvetovi naj bodo v večini okrogli.

Slika 14: Ovalen aranžma (vir: lasten)

5.6 SOLZICA

Ta oblika je zelo primerna pri izdelavi žalnih aranžmajev.

Slika 15: Aranžma izdelan v obliki solzice (vir: lasten)

6 MODERNI STILI OBLIKOVANJA

vegetativno oblikovanje narava dekorativno oblikovanje izobilje
asimetrija simetrija težišče formalno linearno oblikovanje
paralelno oblikovanje vzporednost

Ti stili so se pojavili zaradi pojava vedno novih rastlin. Te imajo velikokrat posebno obliko (npr.: strelicija, helikonija), ki zahteva drugačen pristop pri izdelavi aranžmaja. Sama rastlina je namreč tako dragocena, da bi jo bilo škoda zakriti z drugimi rastlinami, kar je značilno za klasični stil oblikovanja.

6.1 VEGETATIVNO OBLIKOVANJE

Za ta način oblikovanja je značilno, da v aranžmaju:

- posnemamo naravo, tako da cvetje in zelenje postavimo v tak položaj, kot rastejo v naravi (bršljan – padajoče, gladiola – pokončno),
- združujemo rastline, ki izhajajo iz enakega ali podobnega rastišča (trave in marjetice) in
- uporabimo rastline, ki cvetijo ali pa so zanimive za tisti letni čas.

Cvetlične vezave v vegetativnem oblikovanju so asimetrične. To dosežemo z razporeditvijo cvetja in zelenja v tri skupine.

1. skupina: glavna skupina, ki je prevladujoča in je najvišja točka v izdelku.
2. skupina: nasprotna in je najbolj oddaljena od težišča izdelka.
3. skupina: je najbližje težišču in je optično najtežja.

Pri vegetativno oblikovanem aranžmaju je lahko težišče jasno izraženo, lahko ima le navidezno težišče ali pa težišče sploh ni izraženo.

Slika 16: Vegetativen aranžma brez izraženega težišča (vir: lasten)

6.2 DEKORATIVNO OBLIKOVANJE

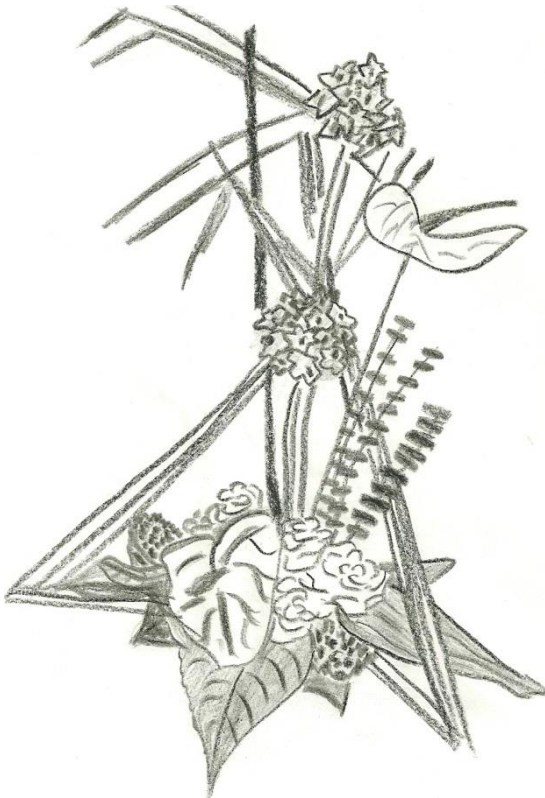
Za cvetlične vezave, izdelane v tem stilu, je značilno, da:

- so simetrične,
- posamezni cvetlični elementi ne pridejo do veljave,
- pri izdelavi uporabimo zelenje in cvetje, ki je že samo simetrično,
- so določene oblike,
- so globoke in
- so optično zelo masivne in polne.

Slika 17: Dekorativni aranžma (vir: www.cvetlicarna-kavalir.com/index.php?id=60)

6.3 FORMALNO LINEARNO OBLIKOVANJE

Pri tem oblikovanju imajo cvetlične vezave naslednje lastnosti:

- so iz malo materiala,
- so v barvnem kontrastu,
- imajo malo oblik in linij,
- delujejo stroge in napete,
- izdelane so asimetrično.

Zelo pomembno je, da je uporabljenih malo materialov, kajti če uporabimo veliko linearnih materialov (vejice, trave) v eni vezavi, le-ti izgubijo svojo izpovedno moč. Linije in oblike se tako zabrišejo.

Slika 18: Formalno linearen aranžma (vir: lasten)

6.4 PARALELNO OBLIKOVANJE

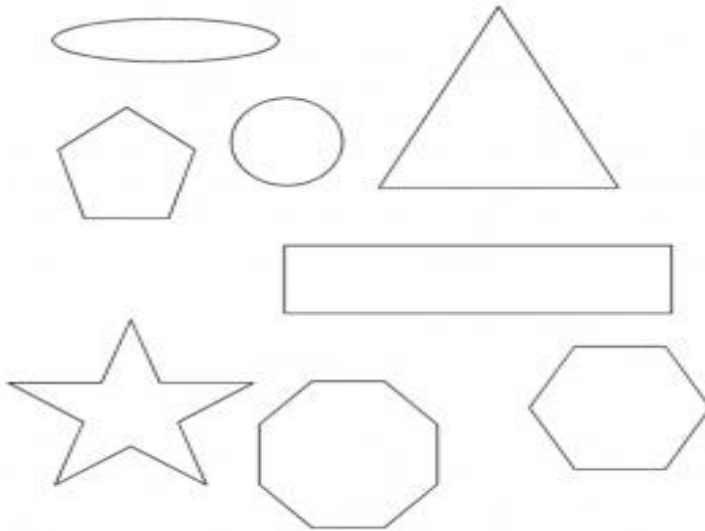
Cvetlična vezava v tem stilu ima naslednje značilnosti:

- elementi so nameščeni vzporedno, zato ima vsak material svojo izhodiščno točko,
- vzporednice potekajo vodoravno, navpično ali diagonalno,
- dekoracija je lahko vegetativna, dekorativna ali pa abstraktna.

Slika 19: Paralelen aranžma (vir: lasten)

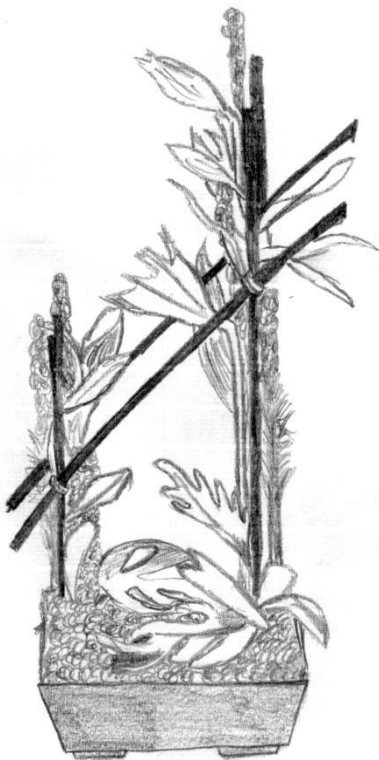

1. Skozi spodnje like narišite premico, ki bo posamezen lik razdelila na dve enaki polovici.

2. Katera je osnovna razlika med tradicionalnimi in modernimi oblikami aranžmajev?

3. Za narisana aranžmaja določite stil oblikovanja.

Slika 20: (vir: lasten).

Slika 21:(vir: lasten).

7 VESOLJE CVETLIČNIH VEZAV

šopek

aranžma

ikebana

nasadek

girlanda

venček

Cvetlično vezavo sestavljajo cvetje, zelenje in drugi materiali, ki so združeni ali povezani v smiselno celoto.

Poznamo:

- šopek,
- aranžma,
- girlanda,
- venček in venec,
- nasadek in
- ikebana.

7.1 ŠOPKI

Šopke ločimo med seboj po tehniki izdelave in po namenu.

Glede na **tehniko** izdelave ločimo:

1. OKROGLO OBLIKOVANE:
 - OKROGLO RAZRAHLJANE,
 - BIDERMAJER,
 - SPIRALNI,
 - PIRAMIDALNI.

Te šopke lahko izdelamo z žično tehniko, s pomočjo držala ali pa so vezani.

2. ENOSTRANSKI

Ti so vidni samo iz ene strani. Cvetje je nameščeno po skupinah, globinsko. So prosto vezani.

3. PADAJOČI

Te lahko delamo kot ročno vezane ali pa na držalo (lady držalo). Če uporabljamo držalo, naj bo cvetje lahko in ne preveč dolgo.

4. PARALELNI

So nekoliko zahtevnejši za izdelavo. Cvetje in zelenje je nameščeno paralelno. To pomeni, da cvetje postavljamo vzporedno. Enega poleg drugega. Cvetni peclji takega šopka so povezani skupaj vsaj dvakrat. Ponavadi ga nosimo na podlakti desne roke.

ŠOPKI IN DOGODKI

Šopek je zelo pogosta cvetlična vezava, ki jo podarjamo ob posebnih priložnostih. Pravimo, da nas cvetje spremlja od rojstva pa do smrti.

Po namenu ločimo šopke na:

- poročne,
- jubilejne,
- slavnostne,
- darilne,
- žalne,
- šopke za bolnike,
- šopke za obisk.

7.2 ARANŽMA

Je cvetlična vezava, pri kateri različne vrste rezanega cvetja, zelenja in drugega materiala smiselno uredimo s pomočjo natikalnega sredstva (goba, pesek, mah).

Aranžmaje med seboj ločimo po :

- stilu oblikovanja (vegetativni, dekorativni, formalno linearni in paralelni stil),
- obliki (okrogli, trikotni, ovalni...),
- namenu uporabe (poročni, žalni...),
- načinu izdelave (simetrični in asimetrični),
- po mestu postavitve v prostoru.

Pri izdelavi in kasneje pri namestitvi aranžmaja v prostor moramo upoštevati naslednje elemente:

- VELIKOST PROSTORA (večji kot je prostor, bolj opazen naj bo aranžma, tako po velikosti kot tudi po barvi in obliki),
- BARVE V PROSTORU (barvna skladnost),
- DRUGI PREDMETI V PROSTORU (aranžma mora imeti veliko prostora okoli sebe, da ga opazimo),
- POGLED NA PROSTOR (najprej opazimo aranžma, ki je postavljen v ospredje),
- SVETLOBA V PROSTORU (v svetel prostor lahko damo tudi temnejše cvetje),
- RAZPOREDITEV V PROSTORU (ali je poudarek na predmetu v prostoru ali na cvetlični vezavi).

Glede na to, kam v prostor bomo namestili aranžma, ločimo:

- TALNI,
- NAMIZNI,
- STENSKI in
- STROPNI ARANŽMA.

TALNI aranžmaji poživijo prostor, vnesejo vanj občutek svežine in vzpostavijo stik z naravo. Običajno uporabljamo cvetove okroglih oblik, večje cvetje, veje in drevnino. Pri izdelavi upoštevamo pravilo zlatega reza.

Slika 22: Talni aranžma (vir: lasten)

STENSKI aranžma navadno nameščamo na notranjo ali zunanjo steno bivalnega prostora. Zato mu moramo:

- poiskati ustrezno namestitev,
- izbrati primerno podlago (keramika, les, pladenj...),
- izbrati primerne rastline, katerih cvetje ni pretežno,
- izbrati primerno velikost, stil in obliko.

NAMIZNI aranžmaji so namenjeni za postavitve na različno oblikovane mize. Oblika namiznega aranžmaja se mora ujemati z obliko mize.

Pri okroglih in ovalnih mizah je običajno postavljen na sredino mize. Pri pravokotno oblikovanih mizah ja običajno postavljen tudi na sredino mize ali pa ob rob. Pri izdelavi namiznih aranžmajev moramo upoštevati naslednja pravila:

- dekoracija ne sme ovirati pogleda, ljudje za mizo se morajo videti.
- na mizi mora biti dovolj prostora za hrano in pijačo.
- ne uporabljamo cvetja in zelenja, ki se osipa.
- ne uporabljamo cvetja in zelenja, ki ima močan vonj.
- dekoracija mora biti prilagojena dogodku.

Slika 23: Namizni aranžma (vir: lasten)

STROPNI aranžmaji ponavadi visijo iz stropa in so močno pričvrščeni na strop z močnim in brezbarvnim vezivom. Cvetje in zelenje globoko potikamo v podlago, da nam ne izpade. Pri izdelavi uporabimo trpežno in ne pretežno cvetje. Ti aranžmaji se uporabljajo za slavnostne dogodke (poroka, maturantski ples,...).

7.3 GIRLANDA

Slika 24: Girlanda iz cvetja in zelenja uporabljena kot dekoracija avtomobila (vir: www.anthosynthesi.gr/gamos.php?catid=autokinito)

Je cvetlična vezava, kjer cvetje, zelenje in druge materiale postavljamo v vrsto. Pletenico izdelamo tako, da posamezne elemente simetrično razporejamo po cvetlični vezavi. Pri izdelavi nam je v oporo vrvica, žica, palica (taka girlanda se potem ne da upogibati) ali pa

specialna goba (le to uporabimo, ko izdelujemo girlande iz svežega cvetja). Girlanda nastane tudi takrat, ko cvetje in zelenje z mehkejšimi peclji pletemo v kito.

Poznamo girlande, kjer so v posamezni vezavi uporabljeni materiali nanizani enostavno in takšne, kjer se materiali ritmično izmenjujejo.

Pri nas so girlande v uporabi predvsem pri božično novoletnih dekoracijah in dekoracijah cerkva za proke.

7.4 VENEC

Je starejša oblika cvetlične vezave, ki jo sestavlja osnova, zelenje, cvetje in drugi material. Je okrogle oblike in simbolizira neskončnost. Poznamo:

- vence za vesele priložnosti (zmagoslavni, jubilejni, nevestin),
- žalne vence (spominski, nagrobni in pogrebni, ki so tudi najbolj pogosti).

Venci so lahko oblikovani:

- rimsko ali
- vegetativno.

Slika 25: Rimsko oblikovan žalni venec
(vir: lasten)

7.5 NASADEK

Je skupina rastlin, posajenih v posodo in hkrati oblikovana v neko smiselno celoto. Pri izdelavi nasadka moramo vedno upoštevati, da skupaj združujemo rastline, ki imajo podobne zahteve po vodi, svetlobi, temperaturi, poleg teh osnovnih zahtev, pa upoštevamo še:

- obliko in barvo listov ter cvetov,
- celotno obliko rastlin,
- velikost rastlin,
- površinsko strukturo listov in cvetov,
- površinsko strukturo posode in
- namen .

Slika 26: Primer zunanjega nasadka (vir: lasten)

Nasadke izdelamo za različne namene:

- za darilo (uporabimo zelo majhne rastline, zelo pogosto skulentne rastline in druge sočnice, ki jih posadimo v stekleno posodo),
- za notranji okras prostora,
- za zunanji okras (uporabimo rastline, ki so namenjene za zunanji prostor).

Slika 27: Primer notranjega nasadka (vir: lasten)

7.6 IKEBANA

Ikebana pomeni v dobesednem prevodu rože, ki živijo in je japonski način upodabljanja cvetlične umetnosti. Je umetnost, podobno kot slikarstvo in kiparstvo. Japonci so okraševali prostor s cvetjem enako premišljeno kot takrat, ko so v prostor postavili kip ali sliko. Poleg estetske vrednosti ima tudi duhovno vrednost, ki pa ji čedalje bolj narašča.

Cvetje za ikebano je že nabrano s točno določenim namenom. In kasneje tudi nameščeno zelo natančno, na točno določenem mestu pod točno določenim kotom. Ikebana ponazarja uravnoteženost in harmonijo med nebom, zemljo in človekom. Ni izdelana v dekorativnem stilu tako kot večina zahodnih aranžmajev, temveč je podobna našim aranžmajem v linearnem stilu. Stil ikebane se je spreminjal skozi stoletja. V grobem ločimo ikebane, pri katerih se uporabljajo visoke vaze in tiste, pri katerih se uporabljajo nizke posode.

Vrste ikeban:

1. Visoke posode

- rikva,
- sejkva,
- nagejre.

2. Nizke posode:

- moribana.

Slika 28. Rikva

(vir: www.ikenobo.jp/english/library/gallery_rikka.html)

Slovenci izraz IKEBANA pogosto napačno uporabljamo za naše cvetlične vezave in aranžmaje.

Slika 29: Moribana (vir: members.chello.at/.../festival_du_jardin.htm)

1. Napišite tri vrste cvetja, ki ga ne smemo uporabiti za namizne aranžmaje

- a) _____
- b) _____
- c) _____

2. V knjigi Jelke Stopar Metelko Oblikovanje s cvetjem, preberite poglavje Japonski način oblikovanja cvetja. Napišite razvoj stilov izdelave ikeban skozi čas.

Katere so tri glavne veje pri oblikovanju ikebane?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

3. Razmislite katere rastline, bi bile primerne za nasadek, ki bi stal ob oknu na vzhodni strani zgradbe. Posoda je visoka 1,2 m, široka in dolga pa 0,5 m. Napiši vrste in število rastlin. Nasadek skiciraj.

skica	Vrste in število: 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____
-------	---

8 LITERATURA:

1. T. Hunter, N. (2000). The art of floral design. Delmar Thomson learning, Albany.
2. Stopar Metelko, J. (2004). Oblikovanje s cvetjem. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
3. Wundermann, I. (1969). Cvetje v lepih posodah. Državna založba Slovenije, Ljubljana.